

1. Renate Neubauer, Hazir Mehmeti: Projekat „Ateljei“ Evropske osnovne škole Goldschlagstrasse u Beču

Renate Neubauer [Nojbauer] je poreklom iz Austrije. Ona 40 godina živi u Beču, gde 21 godinu radi kao nastavnica.

Hazir Mehmeti je poreklom sa Kosova. On 17 godina živi u Beču, gde od 1999. u više škola radi kao nastavnik albanske dopunske škole.

Naša škola se nalazi u petnaestom bečkom okrugu. Ko malo poznaje Beč, taj zna da tzv. Gürtel [nem. pojas, prim. prev.] deli unutrašnje (skuplje) delove grada od (nešto) jeftinijih spoljašnjih. Mnogi doseljenici sebi mogu da priušte samo supstandardne stanove (za koje se više ne dobija odobrenje) na Gürtelu, gde je za nisku stanarinu mnogo osoba smešteno u minijaturan prostor. Tako je deo grada u kojem smo se smestili uvek bio višejezičan. Da bismo školu učinili atraktivnom i izbegli stvaranje „getoa“, bila nam je neophodna i atraktivna ponuda. Tako je nastao koncept „Evropske osnovne škole“: jedna osoba sa engleskim jezikom kao maternjim 3–5 puta sedmično u razredima predaje engleski kao „radni“ jezik. Koncept se pokazao uspešnim. Engleski u osnovnoj školi je privukao zainteresovane roditelje svih jezika i socijalnih grupa i obezbedio je neophodnu mešovitosť. Kada se promenilo rukovodstvo škole pre devet godina, pod vođstvom nove direktorice obrazovan je tim za razvoj škole. Taj tim je sebi postavio zadatak da u centar pažnje ne postavlja više samo engleski, nego i mnoge maternje jezike naših učenika i tako bolje koristi postojeće resurse.

Mnogo sati je provedeno na razvijanju nastave maternjeg jezika u jezičkom Ateljeu sa kolegama iz dopunskih škola, u želji da svi jezici dobiju ravnopravno mesto.

Razmišljalo se o tome kako manje prestižne migracione jezike približiti imidžu engleskog. Prvo su se morali upoznati svi nastavnici maternjih jezika svih učenika. U to ime se ti nastavnici svake godine predstavljaju razredima u Ateljeu (2. razredi) i govore o svojoj domovini, malo o kulturi, i bude kod učenika želju da saznaju više. U ateljeu se pozivaju učenici kojima predstavljeni jezik nije maternji.

Reč je, dakle, o tome da se jezici, koje govore drugi učenici, upoznaju kao strani jezici i da se pritom tim jezicima oduzme dimenzija stranog.

Učenicima se dele fascikle koje služe tome da se u njih prikupi materijal, radni listovi, slike, tekstovi pesama itd. i tako stvori nešto posebno za sećanje. U francuskom ateljeu, recimo, pravljene su kroasane koje su drugari iz razreda mogli da probaju. U fascikli se nalazi samo jedna slika te poslastice, ali miris nas prati i kad je gledamo godinama kasnije!

Isplanirali smo šest nedelja za jedan kurs u nekom od ateljea. U tih šest nastavnih jedinica (po 1–2 lekcije) đaci uče kako neki jezik zvuči, broje, pozdravljaju se, nauče par elementarnih fraza itd. Oni saznaju ponešto o zemlji, slušaju kako zvuče pesme na tom jeziku i nauče možda stih ili dva neke dečje pesme. Naravno, oni ne nauče da govore taj jezik, ali to i nije cilj. Razgovarali smo o mogućnosti da za ozbiljno zainteresovanu decu napravimo i popodnevi kurs, ali deca su, po svemu sudeći, izuzetno zainteresovana da saznaju nešto o kulturi i da se upoznaju, ali uglavnom ne mogu da se odluče da počnu sistematski da uče neki jezik.

Atelje nudi kurseve za učenike prvog do četvrtog razreda svakog četvrtka pre podne. Za učenike četvrtog razreda razvijeni su kursevi za naprednije polaznike, da bi mogli nešto dodatno da nauče ako odluče da još jednom posete Atelje. Jezička ponuda se uvek prilagođava nastavnicima dopunskih škola, jer želimo da u Ateljeu predaju isključivo govornici maternjih jezika. Trenutno je u Ateljeu moguće upoznati sledeće jezike: albanski, arapski, bosanski/hrvatski/srpski, češki/slovački, mađarski, španski, portugalski i turski.

Nakon ciklusa od šest sedmica svi nastavnici se uvek sastaju da porazgovaraju o eventualnim pitanjima ili novim idejama. Istovremeno je jedna mešovita radna grupa posvećena izradi kurikuluma Ateljea koji bi mogao biti od koristi pre svega novim početnicima.

Link:

<http://www.evsgoldschlagstrasse.at>

2. Škola Sunnadal, Karlskrona; Rizah Sheqiri: Projekat „Ne bez mog jezika“ škole Sunnadal i Pomorskog muzeja u Karlskroni u Švedskoj

Školu Sunnadal pohađa oko 400 učenika, od predškolskog uzrasta do 9. razreda. Većini đaka švedski nije maternji jezik.

Link: <https://www.karlskrona.se/sv/Grundskolor/Sunnadalskolan/>.

Rizah Sheqiri [Šećiri] je poreklom s Kosova. On živi u Švedskoj, gde od 1995. radi kao nastavnik albanskog u dopunskoj školi u Karlskroni.

„Ne bez mog jezika“ je uspešan kooperativni projekat škole Sunnadal (u kojoj je nastava maternjih jezika integrisana u nastavni plan) i Pomorskog muzeja u Karlskroni. Cilj projekta je poboljšanje statusa maternjih jezika putem različitih oblika vanškolskog učenja.

Prvi delimični cilj je školovanje „mini-turističkih vodiča“ na različitim jezicima za posete muzeju. Na taj način se stvaraju jezički i kulturni mostovi i omogućuje da se kultura i istorija Karlskrona prenese i pripadnicima drugih kultura (možda pre svega članovima porodica naših učenika) na njihovom jeziku.

Koncept je razvilo pre svega šest nastavnika dopunskih škola, koji su zatim i predložili saradnju dopunske škole sa pedagogima muzeja. Istovremeno su nastavnici dopunskih škola bili važna spona između škole, muzeja i roditelja. Da bi se ideja ostvarila, prvo su se sami nastavnici obrazovali za vodiče u muzeju i sastavili jednu brošuru kao pomoć učenicima, koji bi se kasnije angažovali kao mini-turistički vodiči.

Ono što je bilo i ostalo zanimljivo u projektu je upotreba jezika zemlje porekla u jednom autentičnom vanškolskom kontekstu, a u vezi sa važnom kulturnom institucijom u gradu. Projekat, naravno, ne zamenjuje nastavu u dopunskim školama (koja je integrisana u raspored časova redovne škole); on pre svega predstavlja njihovu dopunu i kvalitativno uzdizanje.

U međuvremenu je samo iz albanske zajednice već 20 učenika školovano za „mini-turističke vodiče“. Četvoro se dodatno angažovalo u albanskoj redakciji jednog prospekta muzeja. Sadržaji, slike i dizajn tog prospekta razvijeni su zajedno s učenicima drugih grupa, kao i švedskih kolega.

Pedagozi muzeja, nastavnici dopunskih škola i švedskih redovnih škola izuzetno su pozitivno ocenili projekat. On je, kako je rekao jedan nastavnik, veoma doprineo boljem povezivanju škole, roditelja, grada, kulturnih institucija i sadržaja i, na taj način, i integraciji uopšte.

3. Urs Loppacher, Nexhat Maloku: Pionirski projekat: zbirka pesama „Život je pokret ptičjih krila...“

Urs Loppacher [Lopacher] je od 1975–1998. bio nastavnik u srednjoj školi u ciriškom gradskom okrugu 5, u razredima sa visokim procentom učenika iz migracionih porodica.

Nexhat [Nedžat] Maloku je poreklom iz Gnjilana (Kosovo). On od 1991. živi u Cirihi, gde od 1992. radi kao nastavnik u albanskoj dopunskoj školi.

Ovde opisani projekat „Život je pokret ptičjih krila...“ Pesme učenika i učenica na deset jezika“ pionirski je projekat koordinacije dopunskih škola maternjih jezika i redovne škole u Švajcarskoj. Projekat je nastao u srećno školsko vreme 90-ih godina, kada je u kulturno i jezički izuzetno heterogenoj školi Limmat A nastava jezika porekla tokom više godina bila integrisana u redovnu školu (upor. naučnu evaluaciju na internetu: „Integrierter Fachbereich – Kurse in heimatlicher Sprache und Kultur im Oberstufenschulhaus Limmat A“; [Integrisana predmetna oblast – kursevi maternjeg jezika i kulture u srednjoj školi Limmat A]).

Svi učenici viših razreda su morali tih godina pohađati nastavu svog jezika porekla. Švajcarski učenici su pohađali švajcarski kurs; za manje grupe bez nastave na maternjem jeziku napravljen je internacionalni kurs.

Svake školske godine nastao je najmanje jedan zajednički interkulturalni projekat u saradnji nastavnika redovne i dopunske škole. To je prezentovano roditeljima, svim nastavnicima i povremeno i široj zainteresovanoj publici.

Školske 1996/97. godine tema projekta je glasila „Pisanje pesama“. Učenici su sastavljali pesme prvo na maternjem jeziku, a onda su ih uz pomoć nastavnika prevodili na nemački.

U okviru projekta pisanja pesama kompetencije učenika u prvom jeziku korišćene su na više načina: najvažnije je, međutim, to što su se učenici oprobali u diferenciranijem izražavanju emocija, što su naučili mnogo novih reči i videli da je njihov maternji jezik važan i vredan resurs.

Na samom kraju projekta – za učenike posebno motivirajućeg, sakupljene su napisane pesme i uz pomoć više sponzora objavljene u pravoj izdavačkoj kući kao lepo opremljena publikacija.

„Život je pokret ptičjih krila...“ obuhvata pesme na jedanaest jezika: albanski, arapski, bosanski, italijanski, nemački, portugalski, srpski, španski, švajcarski, turski, vijetnamski; sve pesme su prevedene i na nemački. Na kraju školske godine organizovano je književno veče uz prisustvo mnogih roditelja, nastavnika i drugih zainteresovanih krugova. Zbirka je u međuvremenu doživela već treće izdanje (Verlag Pestalozzianum, Zürich; ISBN 3-03755-044-9).

Projekat jasno pokazuje kakve kvalitetne rezultate može dati saradnja nastavnika maternjeg jezika u dopunskim školama i nastavnika redovne škole. Ono što se iz zbirke samo indirektno može iščitati je velika radost, ogroman angažman i dobra atmosfera koji su pratili rad na tom prelepom kooperativnom projektu.